

Lucas 15: 1-2 en 11-32 - Bijbel in Gewone Taal

De gelijkenis die we zojuist hebben gelezen is een hele bekende. Hij wordt al eeuwenlang 'De gelijkenis van de verloren zoon' genoemd. 'Dé zoon'. Dat is een enorme fout: om te denken dat dit een verhaal over één zoon is. Het is een verhaal over 2 zonen. Het is het verhaal over een jongere en een oudere broer. Het is bedoeld om die 2 met elkaar te vergelijken en te zien hoe ze van elkaar verschillen. En als je ze niet met elkaar vergelijkt en de verschillen bekijkt, zoals Jezus het bedoelde, dan mis je de radicale boodschap.

Laten we het verhaal lezen en goed begrijpen en dan kijken welke 3 dingen Jezus duidelijk wil maken.

Het verhaal bestaat uit 2 onderdelen:

deel 1: De verloren jongere zoon;

deel 2: de verloren oudste zoon.

Het eerste deel begint met een toespraak: "De jongste zoon zei tegen zijn vader: 'Vader, ik wil mijn deel van de erfenis nu hebben'."

Wat je moet weten is dat de mensen tegen wie Jezus dit zei zouden volkomen verbaasd zijn geweest. Waarom denk je?

Nou, in die tijd was het zo dat als je twee zonen had en je zou overlijden, dat dan tweederde naar de oudste zoon zou gaan en een-derde naar de jongste zoon. Maar dat gebeurde als de vader zou ... overlijden.

Als een zoon nu zijn deel zou opeisen dan zou dat echt heel verbazingwekkend zijn. Het is alsof de jongste zoon zegt: "Ik wil wel je spullen, maar jou niet. Ik wil wel de spullen van mijn vader, maar niet mijn vader zelf. Jij en ik, we hebben wel een relatie, maar het enige doel van die relatie is dat ik jouw spullen krijg; nu ben ik die relatie zat, maar ik wil wel die spullen. En ik wil die spullen nu."

Dat is toch niet te filmen?! Maar wat helemaal niet te filmen is, is het tweede deel van vers 12. Want de oorspronkelijke toehoorders van Jezus waren al verbaasd over wat die jongste zoon vroeg, maar ze zouden al helemaal verbaasd zijn over wat de vader daarop doet.

Waarom denk je?

In die tijd zou een vader hier namelijk maar op 1 manier op kunnen reageren: hij zou zijn zoon het huis uitjagen. Sowieso met woorden, maar niemand zou het hem kwalijk nemen als hij z'n zoon het huis uit zou sláán. Maar deze vader doet dat niet.

Er staat: "De vader gaf hem wat hij vroeg". In de [grondtekst](#) staat hier een woord wat vaak vertaald wordt met bezit. Het komt van het Griekse woord βίον wat wij kennen uit het woord 'biologie'. Enig idee wat dat betekent? Het betekent letterlijk 'leven'. Want bezit in die tijd was niet voornamelijk spullen of dingen, maar... land, grond. In die tijd was het bezitten van land bepalend voor je status, voor je macht, voor je aanzien. Ze wáren hun land. Zijn vader moet dus een deel van zichzelf afstaan door een deel van het land te verkopen. Hiermee verliest hij aanzien en invloed, maar hij doet het toch. Voor de toehoorders was dit

echt onvoorstelbaar. De vader ondergaat hier één van de ergste dingen die een mens kan doorstaan: afgewezen liefde.

Als ons zoiets overkomt wat doen wij dan? Wij worden boos, we nemen wraak, we verwerpen de ander; alles om onze warme gevoelens voor iemand maar minder te laten worden. Dan doet het minder pijn. Maar deze vader doorstaat het gewoon. Zijn liefde wordt keihard afgewezen, maar hij volhardt.

En de zoon gaat er dus vandoor en jaagt al het geld erdoor. En wanneer hij letterlijk in de modder zit, in de varkensstal en zich realiseert hoe stom hij is geweest, bedenkt hij een plan: Eerst ga ik naar huis en geef ik toe aan mijn vader dat ik stom ben geweest. Maar het plan is meer dan dat: "Ik verdien het niet meer om uw zoon te zijn. Behandel mij voortaan net als uw armste knechten." Een knecht is hier wat anders dan een slaaf: want een knecht was iemand die een bepaald vak uitoefende; iemand die in een stad leefde (en niet op het land zoals een slaaf). De meeste commentatoren denken dat dit de manier was waarop de jongste zoon weer een plek kon krijgen in de gemeenschap: hij zou een leerling worden van een ambachtsman en zo zijn plek opnieuw verdienen en op die manier iets terugdoen. Zijn plan is dus zoiets als: "Vader, mag ik alstublieft leerling worden van 1 van uw ingehuurde knechten? Ik weet dat ik niet terug kan komen in de familie, maar op deze manier kan ik in ieder geval een beetje terugbetalen." En met dat plan komt hij terug. De vader ziet hem al van verre ... en wat doet hij? Hij rent naar hem toe! Wat is daar bijzonder aan?

Dat was ook al zo ongebruikelijk in die tijd: kinderen renden, tieners renden, vrouwen renden, maar vaders? No way! Landeigenaren rennen niet. Maar deze wel. Deze vader gedraagt zich meer als een moeder dan als een vader. Hij rent naar zijn zoon. Hij slaat z'n armen om hem heen en kust hem. De zoon probeert zijn plan te vertellen. Alsof hij een hele Powerpoint presentatie heeft gemaakt waarin hij uitlegt hoe hij van plan is om het weer goed te maken. Maar de vader luistert niet eens en zegt 'haal snel mijn mooiste jas'. Hiermee zegt hij: "ik ga niet wachten tot jij schoon bent, je hoeft niet eerst een bad te nemen, en je hoeft jezelf al helemaal niet te bewijzen. Jij hoeft je plek niet terug te verdienen: ik geef je je plek terug.

Als de oudste broer hiervan hoort is hij woedend. En vooral vanwege de kosten. Want als hij aan één van de knechten vraagt wat er aan de hand is zegt deze: "je vader heeft het vetste kalf laten slachten". En die oudste zoon gaat naar zijn vader en zegt "u slacht voor hem het vetste kalf?!". Misschien denk je wel dat hier iets aan de hand is, maar wat?

In die tijd aten de mensen vrijwel nooit vlees als maaltijd. Het was een delicatessen, iets heel bijzonders wat bijna niet voor kwam. En als je het at, dan was het ter ere van iets, het was bij een feest. En wat pas echt bijzonder en duur was, was als het vetste kalf werd geslacht. Dat was iets dat je niet als gezin of familie deed, daar liet je de hele gemeenschap van meegenieten! Daarom zegt die oudste broer eigenlijk: "hoe durf je onze rijkdom zo te verspillen? Ik ben altijd gehoorzaam geweest. Ik zou hierover mee moeten beslissen." Oftewel: "ik heb ook recht op uw dingen. Hoe durft u?" En hiermee beledigt hij zijn vader. En hij beledigt zijn vader nog meer door niet te verschijnen op zo'n groot feest dat zijn vader geeft. En zijn vader moet nota bene zelf naar buiten naar hem toe komen. Wat een

belediging! En wat zegt zijn vader? Hij noemt hem "lieve jongen". Ik wil je er graag bij hebben. Elke andere vader in die tijd zou zijn zoon ontferd en weggestuurd hebben, maar zijn vader wil hem erbij hebben.

Tussenzang Opwekking 630 – Vader, U bent goed.

En terwijl we op het puntje van onze stoel zitten en ons afvragen "Wat gaat 'ie doen? Gaat 'ie naar binnen? Komt het allemaal weer goed? Wordt het één grote blije familie?" Stopt het verhaal dat Jezus vertelt en komen we het nooit te weten... Een cliffhanger van jewelste. Waarom? En wat probeert Jezus duidelijk te maken?

Jezus maakt hier 3 dingen duidelijk:

1. Jezus legt uit hoe de Vader is
2. Jezus legt uit wat zonde is
3. Jezus legt uit wat redding is

Deel 1 – Jezus legt uit hoe de Vader is

Veel mensen worstelen met het beeld van God als Vader. Maar Jezus was de eerste persoon die God 'Vader' noemde. En dat deed hij vaak. Op één keer na, spreekt hij God elke keer aan als 'Vader'. En God als Vader is vrij onbekend in het Oude Testament, maar Jezus licht dat nou juist uit. En hier legt hij uit wat hij er mee bedoelt.

Want veel mensen vinden het beeld van God als vader te patriarchaal, te veel een dominante man die de baas is. "Vaders zijn nors," zeggen ze, "veroordelend, overheersend, maar ik wil een liefhebbende en gevoelige God; een God die vergeeft, een God die een relatie wil." En wat zegt Jezus hier? Hij laat zien dat God anders is dan de vaders die ze toen kenden. En die wij misschien ook kennen. Jezus zegt: mijn Vader is niet zo. Mijn Vader is machtig, maar ook mild. Hij is groot, maar enorm betrokken. Hij is zachtmoedig en Schepper. Jezus brengt kenmerken van de Vader bij elkaar die niemand ooit zo samen heeft gebracht. Hij legt uit hoe de Vader is.

Deel 2 – Jezus legt uit wat zonde is

Het briljante van wat Jezus hier leert zit in het feit dat Jezus in het eerste deel van het verhaal een heel traditioneel beeld geeft van zonde. Iedereen was het er onmiddellijk mee eens dat wat die jongste zoon deed zonde was: zijn vader beledigen, dood wensen, het geld verbrassen. Dat is duidelijk zonde.

Maar in het tweede deel draait hij alles om: er zijn twee zonen: de een is heel slecht en de ander is heel goed. En toch zijn ze allebei vervreemd van hun vader. Allebei willen ze de spullen van hun vader, maar niet de vader zelf. Allebei, luister goed, gebruiken ze hun vader om te krijgen wat ze zelf willen. Ze hielden niet van hun vader, nee, ze gebruikten hun vader om te krijgen waar ze van hielden. De status, de rijkdom, de dingen waar ze echt van hielden. Alleen de een deed dat door heel goed te zijn; de ander deed het door heel slecht te zijn. Ze zijn echter allebei verkeerd bezig: de slechterik in de slechte dingen, maar de goede in de goede dingen. Het lijkt er zelfs op dat de slechte zoon gered wordt terwijl de goede zoon verloren gaat...

Dat gaat in tegen alles wat je zou verwachten: degene die geld verbrast aan allerlei foute dingen wordt gered en de moraalridder gaat verloren. En het wordt nog gekker: je ziet dat de goede zoon niet verloren gaat ondanks zijn goedheid, maar juist dankzij zijn goedheid!

Hij zegt het zelf: “de reden dat ik niet meega naar het feest, de reden dat ik u als vader afwijs is: ‘ik heb altijd gedaan wat u van mij vroeg’”. Zijn zonde zorgt niet voor afstand tot zijn vader, maar zijn goedheid. Hij is trots op hoe goed hij is.

De reden dat Sandra de eerste 2 verzen met ons heeft gelezen is dat daaruit blijkt dat het publiek van Jezus uit grofweg 2 groepen bestaat: tollenaars & slechte mensen en farizeeën & wetsleraars. En opeens valt het kwartje en is duidelijk wie die beide broers zijn: slechte mensen (zondaars) zijn de jongere broer: zij zijn er vandoor gegaan en leven er op los. De farizeeën en wetsleraars zijn de oudere broer. En beiden zeggen dat hun manier de beste is. En Jezus maakt duidelijk dat ze het allebei bij het verkeerde eind hebben. Beiden gaan verloren. Want Jezus zegt: jullie hebben het allebei mis. Het is de nederige die mee doet en de trotse die niet mee doet. De mensen die weten dat ze het niet zelf kunnen verdienen en die genade nodig hebben: die doen mee. De mensen die menen aan de juiste kant te staan: die doen niet mee.

Nu zie je wat Jezus bedoelt met zonde; hoe anders het is dan wij vaak denken.

Je kunt op 2 manieren je eigen Redder zijn: door er volledig op los te leven en te doen wat je zelf wilt; of door altijd Bijbel te lezen, te bidden, je aan de wet te houden en ga zo maar door. Als je denkt: als ik goed ben voor anderen, als ik bid, als ik de Bijbel lees, dan móét God mij wel zegenen. Dan is Jezus misschien je voorbeeld of je inspiratie, maar niet je Redder: dat ben je zelf. Je vermijdt Jezus als Redder door zonde te vermijden. Je probeert God voor je karretje te spannen door je goede werken. Al je gehoorzaamheid, alles wat je doet is erop gericht te krijgen wat je eigenlijk wilt: en dat is niet God zelf. Religieuze mensen gehoorzamen God om dingen te krijgen. Evangelie-mensen gehoorzamen God om God te krijgen: om op Hem te lijken, om Hem te kennen, om Hem blij te maken.

Het komt namelijk allemaal neer op motivatie: natuurlijk gehoorzaam je de vader als je van Hem houdt. De vraag is: waarom? De oudste broer gehoorzaamt niet uit liefde, maar vanwege dingen. Hoe kan die motivatie nu volledig omgedraaid worden?

De reden dat we doen wat we doen is niet als een soort slaven, omdat het onze plicht is. Op de automatische piloot, zonder plezier. Nee, we doen het uit liefde en dankbaarheid.

Deel 3 – Jezus legt uit wat redding is

Jezus legt niet alleen uit hoe de Vader is en wat zonde is, maar ook wat redding is. Als christen kun je de wereld niet verdelen in goede en slechte mensen. De standaard manier van denken van mensen is namelijk je eigen heer en redder zijn, zelf de touwtjes in handen willen hebben en mensen willen beïnvloeden. En je moet diep kijken om te leren hoe je gered kunt worden. Jezus zegt dat je 3 dingen moet hebben:

In de eerste plaats hebben we de liefde van de vader nodig, die bij Hem begint.

Is het je opgevallen dat de vader naar beide zonen toegaat om ze erbij te halen? Hij kust de jongste zoon nog voordat deze zijn schuld heeft bekend. De schuldbekentenis zorgt niet voor de zoen. Nee, de zoen maakt de schuldbekentenis mogelijk. Je zult de Vader nooit zoeken, tenzij Hij jou eerst zoekt. Misschien is dat nu wel de reden dat je voelt wat je voelt: omdat Hij naar je op zoek is. Nu, op dit moment.

De vader gaat ook naar de oudste zoon toe en dat is heel bijzonder als je je herinnert dat Jezus dit verhaal aan de Farizeeën vertelt; en omdat Jezus weet dat juist die religieuze mensen hem zullen vermoorden. Jezus behandelt iedereen om gelijke wijze, want iedereen heeft redding nodig. Mensen wijzen naar elkaar en zeggen dat de anderen een probleem hebben, Jezus wijst naar iedereen, maakt duidelijk dat iedereen een probleem heeft en zegt "ik hou van jou".

In de tweede plaats moeten we leren om berouw te hebben over iets anders dan zonde. Dat zeg ik heel zorgvuldig: berouw over iets anders dan zonde. Want de jongste zoon komt terug en heeft veel zonden waarvoor hij vergeving nodig heeft. Je denkt misschien dat je vergeving nodig hebt voor een lijstje (of een hele lijst) met zonden. Maar de oudste zoon is net zo verloren en hij heeft níets op z'n lijstje staan. Hij zegt: "Ik heb altijd gedaan wat u van me vroeg." En de vader spreekt dat ook niet tegen. De vraag is dus: hoe wordt iemand die verloren is, maar geen zonden op z'n lijstje heeft staan dan toch gered?

We moeten leren om spijt te hebben van de redenen waarom we goed gedaan hebben. Laat dat maar eens tot je doordringen:

We moeten leren om spijt te hebben van de redenen waarom we goed gedaan hebben. Christenen hebben natuurlijk spijt van wat ze fout gedaan hebben; maar ze herkennen dat de reden waarom ze zelfs goede dingen doen is: je eigen redder willen zijn, het verlangen om God te beheersen en anderen. En als dat besef doordringt, als je inziet dat het verlangen om je eigen Heer en meester te zijn niet alleen voor de verkeerde dingen die je doet, maar ook voor de goede dingen, dan verandert dat werkelijk alles!

Alles in je leven zal dan veranderen: hoe je omgaat met kritiek, hoe je mensen ziet die anders zijn dan jij, de manier waarop je leeft, hoe je je tot God verhoudt. Alles verandert. Wedergeboorte heet dat, omdat het zo radicaal is.

We moeten dus in de eerste plaats inzien dat we de liefde van God nodig hebben; in de tweede plaats moeten we leren berouw te hebben voor iets anders dan onze zonde en in de derde plaats moeten we leren inzien wat het gekost heeft om je thuis te brengen.

Het grote verschil tussen een Christen en een Farizeeër is motivatie, beweegredenen. De Farizeeër gehoorzaamt God om dingen te krijgen. De Christen gehoorzaamt God om God. Waarom? Omdat een Christen iets inziet, iets dat z'n hart heeft laten smelten zodat hij/zij God liefheeft. Je moet inzien wat het God gekost heeft om jou thuis te brengen. Het lijkt alsof het niets kost: de jongste zoon komt thuis en wil alles goedmaken, maar dat hoeft niet van z'n vader, dus het is gratis. Dat kostte hem niks. Dat klopt, het kostte hem niks, maar iemand anders juist heel veel: in het laatste gedeelte geeft Jezus een hint als de vader zegt: "alles wat van mij is, is van jou." Dat is letterlijk waar: de jongste zoon had zijn erfdeel opgeëist en er doorheen gejaagd. Dus alles wat de vader nog over had zou voor de oudste zoon zijn. Elke jas, elke ring, elk vetgemest kalf was eigendom van de oudste zoon. De jongste zoon zou alleen maar terug in de familie kunnen komen ten koste van de oudste zoon. Het is niet gratis, het is niet eenvoudig om gered te worden. Iemand moet er voor betalen. De oudste zoon moet ervoor betalen en hij is er woest om.

Waarom zet Jezus nu zo'n nare oudere broer in het verhaal? Omdat hij de Farizeeën wil laten zien wat zij doen. Wat zou een echte oudere broer hebben gedaan? Een echte oudere

broer zou het verdriet van de vader hebben gezien en gezegd hebben: “Pap, ik ga op zoek naar mijn broertje. En als hij zijn erfdeel erdoor gejaagd heeft, dan maakt het niet uit, al moet ik er voor betalen: ik breng hem thuis!” Zo zou een echte oudere broer eruit gezien hebben. Arme jongen. Zo’n broer heeft hij niet. Maar wij wel.

Jezus toont ons een slechte oudere broer, zodat we verlangen naar een goede oudere broer. Wij hebben geen oudere broer nodig die ons opzoekt terwijl we in een ver land zijn. We hebben iemand nodig die vanuit de hemel naar de aarde komt. We hebben geen oudere broer nodig die ons spullen geeft om ons terug te brengen in onze familie; we hebben iemand nodig die ons Zijn leven geeft. Want Jezus was naakt aan het kruis, zodat wij gekleed worden in een jas van eer die wij niet verdiend hebben. Aan het kruis riep Jezus “Mijn God, Mijn God” en niet “Mijn Vader” omdat hij op dat moment niet als een Zoon werd behandeld zodat wij als Zijn kinderen worden aangenomen. Daar betaalde Hij de schuld. Diep van binnen weten we allemaal dat we schuldig zijn. Maar Jezus had alles, Hij had alles wat de Vader ook had, maar Hij deelt het met ons, Hij brengt ons thuis tegen enorme kosten voor zichzelf. En als je dat inziet, verandert de manier waarop je God benadert. Dan probeer je niet jezelf te redden, maar dan word je een Christen.

Hoe pas je dat nu toe?

Velen van ons zijn als de jongste zoon: we weten het beter dan anderen, we denken onszelf te kunnen redden, we gaan onze eigen gang. Misschien heb je wel een vader gehad zoals in die tijd gewoon was, die zou reageren zoals de toehoorders uit die tijd verwachtten. Maar je hebt de liefdevolle Vader nodig. Zoek Hem.

In de tweede plaats is dit echt wel de gelijkenis van de oudste zoon. Daarom eindigt het ook zoals het eindigt. Jezus spreekt de Farizeeën aan. En ook ons. Want ook wij hebben een hart zoals de oudste broer: je bent continu boos op de mensen die je pijn hebben gedaan; of je kijkt neer op mensen; meer nog: je denkt misschien wel “waarom gaat het zo in mijn leven terwijl ik juist de goede dingen doe? Waarom doet iedereen verkeerde dingen en is gelukkig, terwijl ik goede dingen doe en ongelukkig ben?”

De reden dat je ongelukkig bent is vanwege je goedheid. Soms staat zonde niet tussen ons en God, maar juist onze goede werken. Je doet zo je best en toch ben je ongelukkig, toch ontbreekt er nog iets. Leg die dodelijke goedheid af. Leg het neer bij Jezus’ voeten. Vertrouw op Hem, op Hem alleen. Amen.